

Ichino da Kakana in ña Ndadayo da indini noo US DOL Kuenta Tondo'o Nochoon

To'ondakaton Donkuini daa Takichoon xi iin Ñuyivitan¹

Ñande'ei nika'ano

Ña keayu'u noo Ve'eyo ña Choon da EE.UU. (US DOL ta Ve'eyo) xi vi kaninan ñavaa ndianika ña da xikeanta in nii takichoon yo'o. Miia dota'anin, daa takichoon ñaa koanyo in to'on daon noo choon xida chonyo nakuanin yoanyo'o ne'etañan xi in ñuyivita kichoon ku kean natakuu xi ka'anisata ña unva' a keani, ta keaninda xii daa ini ñuyivi ndichoon tachona ku keana dakuku noo tutu xi da keanayo nii ichi ndaa noo nainikuni inka xoo. Xii tatiayo, xanaa kakichoon ñaa ya'anan ña unva' a keani da noo ndusana chona kunin yu'una ñaa keanayo xii daa ndakatonni tava kuenta nii na'aña da choxa'ana nakua'an ta in naa ñuyivi in vii nave'ena xi ku daa naa ñoona, ta daa na keanna in naduku ne'e da noo in takichonyo sa'a chonyo da nanikekuan xi da ñavaxinoka ñakuan lo'ani daa naa kaa menan ta daa dii nave'enan ta naaño. Tati'a to'on dondi'i, ndia noo takichoon tati'a in Ve'eyo xi katinta'ana ñasadin daa ku kaninan davavi xi ñaava noo in ichii ndaa xi kadanña ña in xaa yo'o da choon, xi noo kua'ana kichonyo daa xi ko'ona in daa tutu choona xi in choon daxon tinta'ana inda kondi'ivana kodidava.

Ta Ve'eyo da Choon nii EE.UU. (US DOL) xinde kuenta kean ya'atoviku in kuchon sa'a dava noo Ve'eyo da Takudan de Niñooyo (DHS) da xii kukeanaña toinmenina da kutakanan, chonyo sa'a chonyo, daa kisa'ao ña kaninan da noo to'on xii ki'inan iniman da in notanda'an ñaa US DOL. Xianyo toinmeninayo ichikuan ne'etañan xii in nakua'an kunin kianyo da ñakeo nakoniya, xi nononi nokuinkaña ta inkaña kua'ano da takudan toinmenina.

Ñayo tutuyo kandaa dian ichikuan ñaa Ve'eyo daa xii takakichon xi daa innanoyo'o kakani da xinde ñaa US DOL xii daa xikana in vii nduvana toinmenina da inkua'ana, ne'anyo in ñakeo nakoniya, in DHS chonyo sa'a chonyo daa ndudakun ndi ñandakun da kaninan xi kua'ana da nii takakichon ñaa US DOL.

Daa kua'a to'onkaston sa'a ndia kuchon sa'a dava ñaa DHS da in ñakeo nakoniya daa xinde ta kaninan da xi ndusana chona, nde'eni www.dhs.gov/enforcement-labor-and-employment-laws.

Daa kua'a to'onkaston sa'a dii to'onyo kaninan sa'a in Ve'eyo da Choon nii EE.UU. xi inkan ve'e chona Inñoon, nde'eni <https://www.worker.gov>.

Kakanan in kandaa da ndi'ini ñaa Ve'eyo da Choon xi EE.UU.

Naa kakichoon taka kañuna xii kotondo'odo in tondo'o chona in da xaanyo da choon kunin kakanan xii in Ve'eyo da Choon noo EE.UU. ke'eanni iin "Kandaa da ndi'ini noo Ve'eyo da Choon ni EE.UU." taxoni inña xikani ta statementrequests@dol.gov xii in sachoon "Kakanan da kandaa noo ndi'inin noo Ve'eyo da Choon nii EE.UU."

Tati'a ndia kastoin xii Kua'a ñakuali in xi To'ondakaton Ndonkuini #3, xi nava'akan ña taa xikanan daa yaxikan kua'akinie to'onkaston in noo kakana taxoni sa'a tixi tuxi daa xii in Ve'eyo kunin nakonio noo ini ma'año da choon ñakeai saa tondo'o chona. Dii kixini naa kaa xikana ta neanyo ñaniku xii nakuda'aña nainikuni da noo ñaya'ayo kaka'ana in da To'onkaston Donkuini #6 davin nii Ve'eyo da Choon ña EE.UU. kunin kunea in kuenta en da nandukene ñaa noo ñaxikana, ta neanyo, miia ko ichidia ta, ñaa inkañayo:

- Inka natavana noo tondo'o chona taa nakunean naa mii onayo'o xi tati'a nayo netaña xii in tutuyo kaninan sa'a in Ve'eyo da Choon noo EE.UU. (US DOL);
- Inka natavana da nainikuni naduku ne'e ta xina'añan ñaa naa kakichoon daa ixan yo'o da choon kunin keana kundena ta kotondo'odo in ñanetana xii tondo'oyo chona; xi

¹ Nayo'o to'ondakaton ndonkuini xi ñakadusaviti ta 3 ña yoo komi 2024. Xi in tutu web ña Ve'eyo da Takudan Niñooyo nanian "Xinde ña DHS ta da kaninan xi noo to'on daa chonaan xi da chonyo" xii to'onkaston inkañayo yoan nonin na: [https://www.dhs.gov/enforcement-labor-and-employment-laws](http://www.dhs.gov/enforcement-labor-and-employment-laws).

Ve'eyo ña Choon noo Ñoo Vaa

- Inka natavana da tati'a in yu'una nondi'i naa kakichoon daa ixaan da choon ta kuanyo'o naduku ne'e netaña xii ta naa kua'an vi inka davani da nanikekuan in xii nokan kunin kandana ña ta kakichoon da ka'anna ñaunva keani netañayo xii in tondo'o chona in Ve'eyo da Choon noo EE.UU. ta da keoña da inka xoon xii in Ve'eyo da Choon noo EE.UU. Ndonka kuan ñaviti, kuanyo'o ñava kian no intovi'i, in xaan xi da kuano da tonkan ñaniku.

In Ve'eyo da Choon noo EE.UU. Kunin ka'anniyo xii ta xikanan xi tayo'o to'ondakaton, sa'a ña kuu kuchoyo kianyotoonkasto'on da ne'etanna xi'i nava'a daa ku kakai. Xi kakana kudan nayo'o na'ana ñuyivina sa'a in takichonyo ta sa'a taa ichi ndaa xi na'ana ñuyivina. Xii ñaxikana kunian keanaña in tixi kuu da in inkua'a da takakichon.

Xii ñaxikana koo ketan na'aña lo'oni to'onkaston in Ve'eyo da Choon noo EE.UU. in ñaa kakana, tati'a da nduan tondondi'i in ini komi xaan inkañayo.

To'onkaston kuchon daa ta US DOL:

To'onkaston daa nañukuni in xaan da choon ta in nakichon

- Kuunan da nakichon (tati'a in kuunan da in vedion)
- Namiona daa ixaan da choon
- Dondiku da nakuan ña tondo'o chonaa
- Kuunan da ta ve'e choon noo US DOL ta xii da katanena in tonkuaxi ta xii nayo'o ndakato'ona ta ninokan

To'onkaston sa'ana ta Tondo'o Chonaa

- Natavana ñaa tondo'o chonaa xi ne'etañan xii naa to'on daa nikanina sa'a ta US DOL
- Natavana da nainikuni naduku ne'e ta xina'añan netañayo xii in tondo'o chonaa
- Natavana da tati'a in nayu'u noon naa kakichoon ta naduku ne'e ni kaninan da ta to'on daa ne'etanñayo xii na nikekuan kunin taxinan in naa kakichoon da kastonta ta kenna xii ta US DOL
- To'onkaston da naka'axin ña xikanan

Xii keni ñamani KOO xinini:

- KOO** xi'inan ña kuunan da naa kakichoon toinmenitayo'o (xi kaandan da ndi'ininan noo US DOL ndakunan in xaan da choon ta in takichon, inika'anonin koo naa kakichoon toinmenitayo'o);
- KOO** xi'inan ña saniya'a ta ñaxindiñu'u nakua'an kuetamea da naa kakichoon toinmenitayo'o;
- KOO** xi'inan ña namiona kuetamea da naa kakichoon
- KOO** xi'inan davaxian da ñaa tutuyo da namikuo ta naa kakichoon, ne'anyo tutuichii, tutudaa xi dakana xi tutulo da tutumena;
- KOO** xi'inan to'onkaston toinmena da tutumena kuentana, ne'anyo kuu yoo kuia da nikakuna, to'onni da kudan ñoo ta to'onni da nakava da inkaño;
- KOO** xi'inan ña G-28 xi inkaña tonyikon da nanikekuan

Ta Ve'eyo inka'anoni nandukune xita xikañayo inima da noo 30 kuu xii in ichii dondi'ika sa'a inña kakana ta daa nadunsaña noo nii Ñoooyo. Dakaton in to'ondakaton Donkuini #13 davin ni'inan kuaa ñakuuli. Xi ta Ve'eyo da Choon ta noo EE.UU., ta xii toinmenina, kanna inña Kaanda da ndi'ini ñaa Ve'eyo da Choon da noo EE.UU., nayo'o taxona in ña davaxian lo'oyo in Ve'eyo da Takudan ta Niñooyo tati'a inña xikana.

Kakana in Kaanda in Kaanda da Ndi'ini Ñadusaviti noo Ve'eyo da Choon ta EE.UU. daa Xinde Ñaxikana Dainkañayo xi Ñakeo Nakoniyo

Daa oto'anyo xii in US DOL kuu kiyiko ñava'akinin in ñaa kakana da dunsañaviti ta xi Kaanda da ndi'ini noo US DOL, taa xikaña ketanin kataneta daa ñaxikata **koo nino da 160 kuu sataka da noo niya'avan xii nixinoku kuetamea da ñakeo nakoniyo.**

Taa xikaña kunin taxonia sa'a tixin tuxin ta statementrequests@dol.gov xii in choyo" Kakana da Kaanda ta Ndi'ini ndusaviti noo US DOL." Xi in kakana taxona sa'a tixin tuxin, xii na xikañan ketan danan ta'ayakini daxin ndukuna daa Kaanda ni ndi'ini noo US DOL davin kuda'aña noo kakana xinoka ta DHS. Ta nañukuñava ta noo xikaxiña xii yaxikan to'onkaston kua'akini daa vii ta Ve'eyo kunin nakonio in xaanka da choon ndacho noo tondo'o chonaa.

Sa'a ni ka'anoni, xi kuuna naa kichoon (daa tati'ayo, in kuuna da noo vedion), xi namiona na inxan da choon xi kuu yoo kuia da ta kaanda di'inañun da ndi'ini noo Ve'eyo da Choon ta EE.UU. kuan ña kuchoyo. Sa'a ni ka'anoni, Ve'eyo dukunenana ta xikanan in noo yaku da 30 kuu xii in todondi. Dakaton in to'ondakaton donkuini #3 daa ni'inan kuaa to'onkaston sa'a ndian katanenan in ña xikana. Xi da US DOL, in noo toinmena, kanna inka Kaanda da Ndi'ini noo US DOL ñandusaviti daa xinde in ñaxikana xinoka da ñakeo nakoniya, in US DOL taxonan inka davaxian lo'oyo xi DHS tati'a na xikañan. Xi da US DOL todondi koo kanna ta Kaanda da Ndi'ini noo US DOL ñadusan viti, ta US DOL da na xina'añan ta xikanan.

To'ondakaton Ndonkuini

1. ¿Daoni ta Ve'eyo da Choon noo EE.UU. xikanan daa naka'anana ta xinde in noo ñakeo nakoniya davin naa kakichoon nakanayo xi tondo'o chonaa?

Xi. Natavakuentao tatain ña xikanan ndakunan naa kakichoon xi/ta ixaan da choon chonyo sa'a chonyo. Xi in Ve'eyo kanna noo Kaanda ta Ndi'ini na US DOL, ina kichon kunin kuchonan ta Kaanda daa xindeo in ña xikana toin ñuyivina nii Ve'eyo da Takudan Niñooyo (DHS) da ñakeon nakoniya. Davin ñaa da US DOL keanin dakukuni din to'on daa nino ña notanda'an, toinmenitayo'o daa chonena nakua'an, taa kichoon ketan kova'atan nononin da koanayo in noo ndakato'oni xi ichikuanyo noo Ve'eyo ta saa yu'una da naduku ne'e ta ñavaxinoka ne'etanñayo xii ta nikekuan.

2. ¿Ndia ku naa Kaanda da ndi'ini noo US DOL?

Daa Kaanda ta Ndi'ini noo US DOL ku inyo tutulo naa US DOL ta DHS in ta xii noo nakonio ta inan kichon xi/ta xaanyo da choon xi saa ñaya'añuni xi danin ñaa in kuchoan sa'a davanin noo DHS da vii toinmena ichikuan xindeñata ta US DOL na keoña dakukuni nii to'on daa nino ña notanda'an. Xii Kaanda da ndi'ini noo US DOL nika'anoni na kanna sa'ayoni ta ixan da in taa kichoon ya ixaan da choon xi nika'anoni koo nakoniota xi takakichon toinmenitayo'o sa'a tixi noo kuutan.

3. ¿Tati'a kakani inna Kaanda da Ndi'ini noo US DOL?

Taa kakichoon ñaa davin xitondodota in tondo'o chonaa ña da ixaan da choon kunin kakanan xii in US DOL ke'eanni naa "Kaanda da ndi'ini noo US DOL" taxonayo ñaku kakana ta statementrequests@dol.gov xii ta chonyo "Kakana da kaanda da ndi'ini noo US DOL". Na kakanan taxonan sa'a tixin tuxin tuxin yo'o, da nañukuñava ta naa kaxikayo vii yachinin to'onkaston kua'akini daa ñaa ta Ve'eyo kunin nakonio noo ini ma'año da choon ndacho noo tondo'o chonaa. Xii da nika'ano, in kuuna naa kichoon (noo tati'a, in kuuna da iña ve'edion), ta namiona ñaa ixaan da choon, in dondiku da intovi'i ya'a noo tondo'o, in kuuna daa iniñuyivini noo US DOL ta vii da se katanena in ndukuaxi inina ta xii nayo'o ndakato'ona ta kakonyo (tati'a in Davani ña Ya'avin xi yatovi in Taa ne'eyiko da Takudan xi Ova'ao in da Choon) xi/ta in to'onni da chonyo, kuan ñakuchon daa in US DOL. **Koo ketan kevitanin ñaa kuunan tani in to'onmena ñuyivina da taa kakichoon toinmenitayo'o (kunde'eni kuaa xinino).**

Tavitin, da kixini ta naa kaxikayo xi ne'eñayo ñaniyan xii kuda'aña nainikuni da noo ñaya'ayo inyikoton in ta To'ondakaton Ndonkuini #6 xii da US DOL kunin neanyo in kuenta davin nandukene ta nayo'o xikanan, ne'anyo, kuenta inkanan:

- Daa natavana ñaa tondo'o chonaa, ne'an ta namiona xi kuanon in xii ñayo'o ne'etanña xii vii to'on daa nikanina sa'a ta US DOL;
- Daa natavana da nainikuni naduku ne'e ta xina'añan ñaa naa kakichoon daa ixaan da choon kunin keana kundena ta kotondo'odo in ñanetana xii tondo'oyo chonaa; xi
- Daa natavana da xi kuanon in ñaa ta yu'una da naa kakichoon noo ixaan da choon ta kuyanña naduku ne'e netañayo xii in nanikekuan vi inkana davanan da nakuan in noo ichino kunin kandana naa kakichoon da ka'anna ñaunva keani ne'etanñan xii in tondo'o chonaa ña US DOL ta da keania da inka xoo xii na US DOL. Xi da chonyo, kuan ñakuchon neanyo ta yatovi, xi ixaan xi kuanon da ndianin nikuyo.

Ta US DOL kunin kunoni xi ka'anixina xii da kakanin daa keanni to'ondakaton, sa'a ta ñaa kuan ñakuchon neanyo to'onkaston da ka'anixina navaa naa xikanan. Xi kakana kunin kuna katanena sa'a in takichonyo ta sa'a in taa to'on daa ta innanoyo'o. Xii ñaxikana kunin katanena in kuuna da in inkua'a noo takichoon.

Ve'eyo ña Choon noo Ñoo Vaa

TO'ON: US DOL xamin ta ñaxikana daa tondondi'i ta takun un tondo'o chonaa ta ne'etanña xii inña to'on daa nikanina sa'a US DOL in noo ixaan da choon in menani xi vi xi da tati'a in ñakeo nakoniyi noo naa kakichoon in da ixaan da choon xindeñao ta US DOL ta konixian ta ichon vaa ñakeai xi ñakoniyi da kaninan. Daa kua'a to'onkaston, kunde'e nii ña To'ondakaton Ndonkuini #6. Xi ñansaviti da naa kuunan xi naa kakichoon kunin koo ku kunokinia daa nakikoan xii satakuva in tondo'o chonaa, ndianikayo, xii tatiayo, da ña to'onkaston inkañayo davin naxindeña in US DOL.

Ñaa to'ondakaton sa'a da ichinoo nitanan satakinika donta'anin kunin kutakanin ta statementrequests@dol.gov sataka da katanena ta ñaxikana. Daa ne'enan kuaa to'onkaston sa'a ñaa to'on daa nikanina sa'a in Ve'eyo da Choon noo EE.UU. xi inkaña ve'e chonaan iniño, nde'eni <https://www.worker.gov>.

4. ¿Ndia to'onkaston KOO ketai kiany in miia kakana?

In ña kakanan taxonan sa'a tixin tuxin, taa naxikana **koo ketan** na'aña ta US DOL:

- Xii kuunan da naa kakichoon toinmenitayo'o (daa kaandan nii ndi'ini noo US DOL ndakunan ta ixaan da choon ta xi, inka'anoni koo ta naa kakichoon toinmenitayo'o);
- In ñasaniyan ta daa ñaxindiñu kuentamena da naa kakichoon in ndachoni da nanikekuan;
- Namiona toinmenitayo'o da naa kakichoon ta davaxian da ñaa tutuyo ta nakonio, neanyo tutuichino, kononin da dakakani xi tutulo ta ñanuko;
- To'onkaston da kuentameni, tati'a kuu yoo kuia da nikakuna, to'onni da Kudan Ñooyo ta To'onni da Nakava ta Inkaño;
- G-28 xi inkan to'oinyiko da nanikekuan

5. ¿Ndia xina'ain ta US DOL noo tondo'o chonaa xi katanena in to'on kanna?

Xi takon koo da katanena in tonkuaxi noo ta US DOL in netañayo xii da tondo'o chonaa, ta nañukuñava daa kuchona naa inkañayo nakitaña davin nani'inan ta Ve'elo yo'oni noo US DOL ñavani daa katanena in tonkuaxi:

- Nani'inin in Ve'elo da Inño yo'oni ta na **Davanin ta Ya'avin xi Yatovi** yo'o:
<https://www.dol.gov/agencies/whd/contact/local-offices>
- Nani'inin in Ve'elo da inixan yo'oni da ta **Taa ne'eyiko da Ova'ao xi Takudan Ochontayo** yo'o:
<https://www.osha.gov/contactus/bystate>
- Nani'inin naa **Ve'elo da Ñaxinde da Dakukuna ta Chonyoo Iniño** Yo'oni yo'o:
<https://www.dol.gov/agencies/ofccp/contact/district-area-offices>

Donta'ani da katanena in kanna, xi nañukuñava ta naa kakichoon daa na konevana in nakaxin xii noo ve'elo yo'oni davin yaxinin to'onkaston ñandani sa'a noo chonyo. In ichinoo da kaanda ta ndi'ini noo US DOL koo nakuinona ta katanenan da in ka'anna nooyo xi iniñuyivini da kaninan ñandanin. Xii ku kueanyo in da xikan ña to'onkaston sa'ana naa tondo'o chonaa ta daa ve'elo yo'oni kunin keana ixaan yo'o xi da ku kueanyo noo ni tondondi naa US DOL sa'ana xi ketan ka'anayo ña Kaanda da Ndi'ini noo US DOL.

6. ¿Naian sadin koan in kuenta noo Ve'eyo da ta yatovi ta tondondi'i xi ñakeana noo Kaanda da Ndi'ini naa US DOL in ta tondo'o chonaa da in ini ma'año da choon?

Ta US DOL xamin tain kakana chonyo sa'a chonyo xi yoanoyo in kuenta ñaa xindiñu'una toiñañu da kakanina. Taa Kaandan da ndi'ini noo US DOL xi inxani da in tondo'o chonaa in noo ixaan yo'o da choon xii nayo'o netañayo xii vii to'on daa nikanina sa'a ta US DOL, koo da inxani naa kakichoon toinmenitayo'o. Taa sadin ñaa kunin koanyo in kuenta neanyo, nakan inkaña:

- Xi ñaxindiñu noo US DOL da nanixini daa koanyo in na ndakatoni xi/ta kuanyo'o kaninan;
- Xi ta kuchona sa'a davan noo DHS da xi takudan toinmenina da naa nikekuan, tati'a in ñakeo nakoniyyi, xindei ni ndi'ini noo US DOL da ñadiyikakeo da xianyo ñaunva keani da ta ndusana chonaa;
- Xi naa kakichoon nayo ndonani naduku ne'e, xina'añan da naduku ne'e, ta kuyu naduku ne'e xi/ta kunin ku" kutivinan" ta ka'anna yo'o ñatondini da vi to'on ndaa ta da koanayo in da kaninan na vii to'on daa sa'a davan noo DOL;
- Xi ta kaninan da vii to'on daa naa nikekuan xi netan xii noo takichoon xida kunin ku nanixini ta nataku'e noo tondini ivina ta vii to'on daa ini maan xi da notanda'an na US DOL kunian kadinan noo xinitoni na daa US DOL davin ku keana dakuku vii to'on daa chonaa ta ke'eanna ndii ña ndachon yononi ini maan da notanda'an;
- Kuya'añayo da ñaa ña kaninan vii to'on daa na nikekuan kunin kuan in ndachon loni ña kuchonan xidan ndavana ta kaninan da vii to'on daa noo US DOL in noo ixaan noñu'u ta xoo yo'o o xi/ta ke'ea ta kuaa naduku ne'e inxani xi na kua'ayo.

Xi Ve'eyo ya'andodoan xii sadian inyikoton satakinika in xokeani da xin ñaya'añuni toinñañu daa tondo'o chonaa. Da US DOL kunin kunoni xi ka'anixina xii in xikanan xi tayo'o to'ondakaton.

7. ¿Ndian kean ñaa US DOL tanindi ña katanen miia kakana da kaanda da ndi'ini noo US DOL?

Da US DOL tondondi xi daa ndi'iniyo da kaninan na kenan kuenta ta xinde in xikana da ñakeo nakoniyyi sa'a dava noo DHS. Xi chonyo tondondini, xi ta kaanda, ta US DOL taxona ta DHS tati'a in naxikana in Kaanda da ndi'ini noo US DOL. Ta kaandan kaston noo DHS da xii ta DOL taba kuenta ñaa ku kuchon sa'a davan noo DHS da kudanan toinmena da nanikekuan, tati'a in ñakeo nakoniyyi daa naa kakichoon ta in xaan da choon ichonda ta da in takicho inchonda, ku ñandusa daa naa ta DOL kuanin ta keani ñava'akinin xii ñakeai, xi daa xinde taa kutata da naa kakichoon ta ñakeo nakoniyyi ta inkaña kudaña toinmena daa nikekuan kaninin.

Xii tati'ayo, tadan naa kakichoon ya'ana tondo naduku ne'e sa'a to'onkuaxi da xii ya'avin ta ñakukeoyo da choon xi yu'una ñaa da koini davan da nikekuan ta naduku ne'e xi koanayo in noo ndakato'ona ta ichinooa taa kudan noo US DOL, ta kuchona da vi ñakeo nakoniyyi daa davan noo DHS kunin xindeo ta vinitini ñañu yu'una xi na'ana ndakatoni ta xi ñakeo ta kaninan noo US DOL. Ta konayo yo'o da naa kakichoon ndudenan nii xinitoni noo US DOL daa ni'inan nduvan xi vii dakukuni sa'a dava ñaa inakichon.

8. ¿Tati'a xikanan naa kakichoon toinmenitayo'o xii ndonan in tondo'o chonaa noo DHS ta kudaña toinmena da ta nikekuan, tati'a vii ñakeo nakoniyyi?

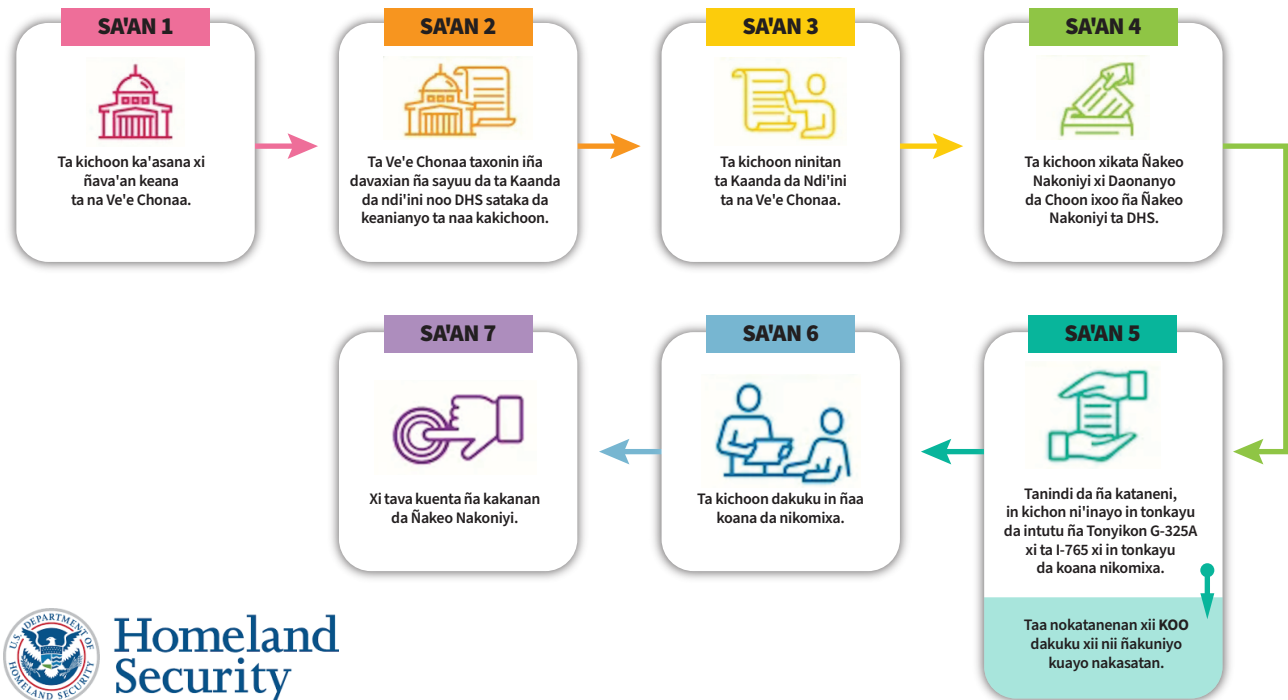
Naa kakichoon ñaa xikanan ta ñakeana nakoniyyi noo DHS ketani keanaxini ichidani noo DHS. Davin ni'iyiña kuaa to'onkaston sa'a ndian keañayo xianyo xikanan ta DHS, nde'eni www.dhs.gov/enforcement-labor-and-employment-laws.

Xi DHS xean da in komi xoo to'on sa'ana vi ichino, xineanyo in ta tutu inkaña yo'o.

ÑAKAXIKAN DA ÑAKEO NAKONIYI

DAA NAA KAKICHOON IN XINDEO DA NAA NDAKATONI TA NI VE'E CHONAAN

Homeland Security

Ñayo'o To'ondakaton Ndonkuini xeanñayo'o to'onkaston sa'a ndian in nakichon kunin kakanan ñaa Kaandan da Ndi'ini noo US DOL xi vii neanyo xii in tondo'o chonaa, daan ta davan ku ichinoo ña DOL xidan na dana'aña kuaa xidikon.

TO'ON: Naa kakichoon kunin nenayo in xooni inkayo daa kakana ñaa da DHS keanayo xi ñakeo nakoniyyi ta inkaña vinitini da nikekuan xii koo da nikavana in ñayo To'ondakaton Ndonkuini. Davin ni'iyiña kuaa to'onkaston, kunin kakanan ka'anaichiva'a to'on va'a in ndacho na nikekuan. Davin ni'iyiña in yiko da taadikon da choxean ndani koo ya'avian, nde'eni: <https://www.justice.gov/eoir/list-pro-bono-legal-service-providers>. Xi tondondi toinmenia daa nainikuni takichon toinmenitayo koo kuun kunan oto'anyo; tain nakichon ketana tava kuenta ta nandukuna in ka'anaichiva'a davan ni'inanyo va'akan noo kuyodoka toinmenitayo'o da xi katanenayo da in kakana noo DHS davin xi kudan toinmena ta nanikekuan.

9. ¿Naa Kanda da Ndi'ini noo US DOL in ta tondo'o chonaa ta ini ma'año da choon ke'eanni inñaku chonena da nanikekuan ta kudañan xi na kichoon?

Ko. Xii Kaanda da Ndi'ini noo US DOL in tondo'o chonaa koo no na'amana chonena kua'ana, xi ni'inaka kudana kua'ana toianyoo, ta naa kakichoon toinmenitayo'o. Da nadama, naa kakichoon toinmenitayo'o kunin nean ta Kaanda da Ndi'ini noo US DOL tati'a davan da vii xikana ta ñakeo nakoniyyi kuanoni ta DHS. Daa ni'inanyo kuaa to'onkasto in kuchoan sa'a davanin noo DHS da ta ndusana ta ñakeo nakoniyyi daa xindeo ta kaninan da in ndusana chonaa, nde'eni www.dhs.gov/enforcement-labor-and-employment-laws.

10. ¿Oto'anyo ta Kaanda da Ndi'ini noo US DOL xii ta DHS ñaninan xi ñakeo nakoniyyi ta inkaña kudaña da ñakeo toinmena da nanikekuan nikanina in vii chonyo toinmena?

Koo. Ta to'on dondi'i da ni'inayo ta koo in ñakeo nakoniyyi ta inkaña kudaña toinmena da nanikekuan ña kuentamena toinmenitayo'o da DHS. Taa Kaanda da Ndi'ini noo US DOL koo oto'anyo xii ta DHS kuani ta nakeani ta ñakeo nakoniyyi xi ninyo chonyo toinmena individual da nikekuan. Naa kakichoon toinmenitayo'o ketan kakana satava kuenta ta ñakeo nakoniyyi ta DHS. Xidan ni'inan kuaa to'onkaston sa'a ndian kuchon noo DHS da ta ñakeo nakoniyyi daa xindeo ta kaninan da vii ndusana chonaa nde'eni www.dhs.gov/enforcement-labor-and-employment-laws.

11. ¿Nain ve'e chon noo US DOL natava kuenta da kukuan da ka'ana toon in Kaanda da Ndi'ini noo US DOL nakanina ta da ñakeo nakoniyi ne'etanña xii naa kakichoon?

Ta US DOL natava kuenta da xikana da Kaandan da Ndi'ini ne'etanñayo xii ta kaninan da vii to'on daa ini maan da ta notanda'an da noo ve'e chon ta kaninan chonyo sa'a chonyo xi ta toinmena da ta ve'e chon. Xitada ta kuanon in ñaa ta US DOL ichinoo naa xikakana da de Kaanda da Ndi'ini noo US DOL, kuaa da in ve'e chon kunin ka'ana in Kaanda da Ndi'ini noo US DOL daa noo ixaan da choon ta nakichon in toinmena.

Odava'ana kakichoon ñaa xikanan naa Kaanda da Ndi'ini noo US DOL ta OSHA kunin kundona ninan sa'ana in chonxinde da ova'ao xi kuda'aña in ta ixaan da choon xi nakuda'aña in da ixaan niyan noo OSHA xi ñanidukuo sa'a in ñooyo ta iniñooni da EE.UU. (xikunania "Keoña Ñooi"). Daa vii xikanan da Kaandan da ndi'ini neanyoni xii tondo'oyo chonaa ida'avian sa'ana in Keoña Ñooi, kunin kunona naka'axin xii in Keoña Ñooi davin Dakatonyo xi kiyikoyo naa xikakana da kaandan da ndi'ini ta noo ve'e choona in xindeo da ta ñakeo nakoniyi. Xii kutia'a ni tatakuni in vii Ñooyo xii in Keoña Ñooi, xi daa nanion ña to'onkaston da ka'anixina noo Keoña Ñooi, nde'eni in yo'oni web ña OSHA: www.osha.gov/stateplans/.

12. ¿Kune'evana ta US DOL da toinñuyivina da ña to'onkaston didoan da miia xikakana?

Ta tondondi'i xii ña kuxio ñakeoniku noo US DOL, ta US DOL kune'evana ta toinñuyivina da naa xikanan ta Kaanda da Ndi'ini noo US DOL in ta nodikoka davanin xikunin sa'ana in to'on ndaa. Xi ta US DOL ki'ini ta ña kakana, tandavan ta Kaanda da Ndi'ini noo US DOL xii naa xikañayo xi ta DHS.

13. ¿Nada'an kukuean ta Ve'eyo ña nandukune ta nayo'o ña xikanan?

Xii ta inka'ano ni, da Ve'eyo nandukunean ta kakanan ña in tovi'iku da 30 ku xii in to'ondondi sa'ana ta kakana vi noo ndusañaviti da ta chosa'ani. Ta US DOL kendusana keanna ñandusavitini da ñooyo tain 30 kuu ndianin da xikan daku'a'anin in xikanan. Kuneani xi kuenta ñaa nayo intovi'i kunin nadaman ña chokean da ta vita kiniankeoña da ña xikaña xi daa ndonda'a ñuyivi da kakanan ta Kaanda da Ndi'ini noo US DOL xii yoan natina in Ve'eyo.

14. ¿Ndian ketan kundatina ta xikana xi da Ve'eyo ta kokonian ta ke'eanna ñaa Kaanda da ndi'ini noo US DOL dii in tondo'o chonaa da ini ma'año da choon?

Xi ta US DOL da kokonian ta ke'eanna ñaa Kaanda da Ndi'ini noo US DOL da in tondo'o chonaa, da kasto'onan noo ta xikaña ta naa innanoyo'o ta sataka takuu. Taa kaandan da ndi'ini noo US DOL kuan inka'anoni kuentamenani.

Xi ta Ve'eyo ta kokonian ta ke'eanna ñaa Kaanda da Ndi'ini noo US DOL in da tondo'o chonaa, ta US DOL kavadinian **koo** xi ka'anayo xii ta DHS sa'aña ta xikanan. Ta US DOL **koo** keñayo dakuku ña to'on daa ta nanikekuan in ni xaan yo'o da choon.

15. ¿Nain tutu keañan ta US DOL xi noo tondondi'i naa DHS sa'ana ña xikanan da ñakeo nakoniyi da in takichon?

Xi tondondi da nakeana ta ñakeo nakoniyi vii inka nakudan toinmena da nanikekuan kuentamena toinmenitayo noo DHS. Ta US DOL vii inkana iniñuyivini didochona da ñakena dakukuna ña to'on daa kunin kastonan noo DHS xi da ñaxindiñu da toinmenitayo'o in ndacho da kaninan vii ña to'on daa ta nikekuan daa kune xi dandion ñaa konion xinoo xi kunin nandukune ta ñaa xikanan ta to'onkaston inkañayo noo DHS ta neataña xii dakan ñaxikana ta toinmena na ndacho da kaninan vii ta to'on daa da nanikekuan.

Daa kuni'na kuaa to'onkaston sa'ana ndia kuchon noo davan noo DHS ta vii ñakeo nakoniyi daa xindeo ta kaninan da xi ndusana chonaa, nde'eni www.dhs.gov/enforcement-labor-and-employment-laws.

Xita konini kuaa to'onkaston sa'ayo ña to'on daa nikanina sa'a ta US DOL xi inkan ve'e chonaa iniño, nde'eni <https://www.worker.gov>.

16. ¿Ndia kuun xi takonin xiyodoi to'onkaston inkayo ta miia xikañayo di'inañun da Kaanda da Ndi'ini noo US DOL?

Ta to'onkaston sa'ana ni xikana ña inka'ano kunin kunan inika'anonin xidon kuan xindiñuta noo ta xikanan takuchona da namiona ta tixin tuxin ñanixeata satakinikan.

17. ¿Nami kunin ni'iyi kuaa to'onkaston sa'a xi ketan kakai ña Kaanda da Ndi'ini noo US DOL xi/ ta kakai ta ñakeo nakoniyi ta DHS?

Na kuanyo'o xii konini ni'inin ka'anaichiva'a notadan in ndacho na nitekuan satakan ña tondondi xi ketan kakai in Kaanda da Ndi'ini noo US DOL ta xi keani kataneni ña kakani da ñakeo nakoniyi ta DHS. Daa ni'inin vii inyiko da taa dikon ña choxean ñandaa koo yavian, nde'eni: <https://www.justice.gov/eoir/list-pro-bono-legal-service-providers>. In to'ondondi toinmea daa nainikuni nakichon toinmena koo kunin kuan oto'anyo; tain takichon ketan tava kuenta ta nanduku da ka'anaichiva'a davin ni'inio va'akao ña kuyodoka toinmenitayo'o da ta katanenan noo ña xikana ta ñakeo nakoniyi ta DHS. Taa ni'inin kuaka to'onkaston sa'a ña ndia kuchon noo davan ña DHS da ta ñakeo nakoniyi davin xindeo ta kaninan da na ndusana chonaa, nde'eni www.dhs.gov/enforcement-labor-and-employment-laws.

18. Xi xikayi ta ñakeo nakoniyi noo DHS xichoiña naa Kaanda da Ndi'ini noo US DOL, ¿nada'an na'avin ta ñakeo nakoniyi? ¿Ta akuni dusaña xi ñakeo nakoniyi?

Xi tondondi da nakeana ta koo di ñakeo nakoniyi, tadon tati'a ña na'ayana, kuentana toinmenayoni noo DHS. Ta DHS nii kandana ñaa ta ñakeo nakoniyi, xi ta ya'anan, kunin nakeana noo in dondiku da kuenta ivi kuia, tayo'o ta dandita in nainikuni intovini. Ta DHS donta'ani xeanyo da ichiva'ano noo taa kichoon ta ñaa da nayo nakeana ta ñakeo nakoniyi xi kakania in dondiku xinokan da ñakeo nakoniyi ta sa'añayo da nayo'o ichinoo. Xi takichon ta xii da ni yoan nakeana ta ñakeo nakoniyi denaixoo in vii ndi'ini ta kaninan da in ve'e chonaa kunin kakanan in dondiku xinokan da ñakeo nakoniyi da ivi kuia inkañayo tanaman xikan takukañan yo'o in ñaxindiñu'u xikaxino da ta ve'e chonaa. Taa ni'inin kuaa to'onkaston sa'ana tati'a kakani dondiku xinokan da ñakeo nakoniyi daa xindeo ta kaninan da naa ndusan chonaa noo DHS, nde'eni <https://www.dhs.gov/enforcement-labor-and-employment-laws>.

19. ¿Keanin ta US DOL kaandan da ndi'ini ñandusaviti da xindea ta naa xikanan xinokan da ñakeo nakoniyi ta naa kakichoon?

Xi. Ta US DOL taba kuenta ñaa xikanan da kaandan da ndi'inin ñandusaviti noo US DOL chonyo sa'a chonyo davin kastoni ña ndi'ini ta keania dakuku vii to'on daa nino ña notanda'an.

Ta DHS kononi da naa kakichoon katanena ñaxikana xinokan da ñakeo nakoniyi davin nakaña in dondiku di'inañun da ñakeo nakoniyi, xii ketan neanyo naa Kaanda da ndi'inin ñandusaviti ta in ve'e chonaa, 120 kuu sataka ñaa nidi'ikuan taa dondiku kuentamea da ñakeo nakoniyi. Taa ñaxinan xinokan da ñakeo nakoniyi natiyiña noo ta DHS xii ninoka ña 120 kuu ñakindo in ta dondiku kuetamea da ñakeo nakoniyi kueanyo ndanakava xisata in naa indataku'e'ean xi notakui in ta ñakeo nakoniyi xi da nidaonan ña chonyo ne'etanñayo.

Daa oto'anyo xii ta US DOL kunin ichinoo ñavakinin daa nixikana vi ña Kaanda da ndi'ini noo US DOL. ñadusaviti, taa nakaxika ketan taxona ñakakana ta US DOL **ta ninoka 160 kuu sataka xi nidi'ikuan taa dondiku kuetamea da ñakeo nakoniyi.**

Taa ñaxikana kunin taxonia sa'a tixin tuxin ta statementrequests@dol.gov xii “Kaandan ñadusaviti da naa xikanan da ndi'inin noo US DOL” neanyo in noo ndaa da chonyo. In da kakana taxonan sa'a tixin tuxin, naa kaxikana ketan nikana ta'ayakini daa xikanan ña Kaandan da ndi'ini noo US DOL davin kudañana xii ñaxikana xinokan da datito ña dondiku da ñakeo nakoniyi ta DHS. Ta nañukuñava ta naa xikanan daa yachinin to'onkaston kua'akini daa ñaa ta Ve'eyo kunin nakonio in xaan da choon ndacho noo tondo'o chonaa. Xii ta inka'ano, in kuuna naa kichoon (tati'a ni kuuna da ña ve'e diko), ta namiona ñaa ixaan da choon xi na kuu yoo kuia da ta kaandan di'inañun da ndi'ini noo US DOL xii kuchoan. Xii ta inka'ano, in Ve'eyo nandukune ta naxikaña in noo yakuu da 30 kuu xii in to'ondondi. Kuneani in kuenta ñaa nayo yakuu kunin nadaman in chokeana da ta ñavitani da na kakanan xi da ndonda'a ñuyivi da kakanan ta Kaanda da Ndi'ini noo US DOL taa nayo'o natinan ña Ve'eyo.

Xii Kaandan da Ndi'ini noo US DOL ñadusaviti koo kuanyo toinmea noo na kichoon toinmenitayo'o; ta ka'anan in chokeana da in xaan da choon ta nakichon.

20. ¿Kunin ta US DOL ke'eanna ña Kaandan da Ndi'ini noo US DOL in noo tondo'o chonaa ta DHS takoo ni'inan iin xikanan da xianyo kaanda?

Xi. Xitan dandian kuentai daa nakanoan ta xoin da kaninan noo Ve'eyo, ñayo'o kañan Kaanda da ndi'ini noo US DOL ta kaandan davanidan in netañayo xii in tondo'o chonaa da in xaan ña choon sa'a ña kuenta, takoo ni'inan iin xikanan.

21. ¿Yoan inñayo yavi ñuyivina ta naa xikanan da vii Kaanda da Ndi'ini noo US DOL?

Koo daa ni'inin yavi ñuyivina ta ni katanena xidan xikana ña Kaanda da Ndi'ini noo US DOL. Nayo'o kakana kunin kuan kataneni ichidakini sa'a ta(s) ñuyivina (s) datakue'e (s) nakanayo (s) in noo tondo'o chonaa ta sa'ana in innanoyo'o da ta(s) ñuyivina (s) nakanayo (s) in noo tondo'o chonaa, tati'a innanoyo'o ndaani da inkan ñuyivinan taa dakukuna ta naa kakichoon.

22. ¿Ketai katanei in to'onkuaxi noon in ve'e choon ña US DOL in netañayo xii miia tondo'o chonaa xi davin katanena iña kakana ta Kaanda da Ndi'ini noo US DOL?

Xi nañukuñava ta naa kakichoon daa kunenin in tondo'o chonaa sa'ana ña to'on daa nikanina sa'a ta US DOL xii katanenin inka to'onkuaxi noon ña Ve'elo yo'oni noo US DOL naa kuentamena xi ta US DOL aùn tañaka koo yoan koxiniyi ñaa tondo'o chonaa xi kuentami. In ichinoo da Kaanda da Ndi'ini noo US DOL koo nakuinona ta katanenan da in to'onkuaxi noon na ve'e choon da kaninan ñandani, xi ta katanenan da in xikanan da Kaandan da Ndi'ini noo US DOL koo keana kuan in ichii davin kanisa'ata kuayo'o tondini da ña to'on daa chonaan.

- Nani'inin in Ve'elo da Iniñooyo yo'oni ta **Davanin ña Ya'avin xi Yatovi** yo'o: <https://www.dol.gov/agencies/whd/contact/local-offices> ta ka'ani ña 1-866-487-9243
- Ndukuni in ve'elo yo'oni da ta **Taa ne'eyiko da Takudan xi Ova'ao Ochontayo** yo'o: <https://www.osha.gov/contactus/bystate> ta ka'ani 1-800-321-6742 (OSHA)
- Nani'inin in ve'elo yo'oni da ta **Ve'elo da Choxideña ta Dakukuna ña Chonyoo Iniñoon** Ve'elo Iniñooyo yo'o: <https://www.dol.gov/agencies/ofccp/contact/file-complaint>

Xidan kuaa to'onkaston sa'ana naa to'on ichi ndaa da naa kakichoon, nde'eni <https://www.worker.gov/>.

23. ¿Ña ku US DOL ta toian ve'e chonaa ñaa keanayo kaandan da ndi'ini noo nayo'on nindi?

Koo. Vi ichinoo ña DHS konoayo ña nainikuni ve'e chonaa xi da choon iniñooyo, ñooyo ta yo'oni kataneni Kaandan da Ndi'in. Inkaña ivin ve'e iniñooyo da choon xi chonyo, ta Dututu Niñooyo da Ne'etanña Chonaan (<https://www.nlrb.gov/guidance/key-reference-materials/immigrant-worker-rights>) xi ta kanoi da Vidanin ta Ñadation in da Choon (<https://www.eeoc.gov/faq/eeocs-support-immigration-related-deferred-action-requests-dhs>) donta'ani ke'eanna kaandan da ndi'ini. Tadontani, inkañayo ve'e chonaan ñooyo xi yo'oni ke'eanna kaandan da ndi'ini. Ta US DOL ku iña nokuo nitanda'a da nayo'o ve'eyonin da choon iniñooyo, ñooyo xi yo'oni. Naa ñuyivina daa ta kudena datakue'e sa'a noo chonyo ta ndakatoni nakindotoan xii inka ve'e chonaa ta xii nayo'o ndi'ininan ña kakani kaandan da ndi'ini ta iña nayo'o inka ve'e chonaan ketan kasto'oni ichidakini xii nayo ve'eyoni. Ta US DOL koo kanan Kaandan da Ndi'ini naman daa nanan chonaa koo nakanayo da kaninan ta to'on daa sa'a davan ña DOL.